

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkuszy zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD

PESEL

*Miejsce
na naklejkę
z kodem*

dysleksja

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA KASZUBSKIEGO**

POZIOM ROZSZERZONY

MAJ 2010

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na karcie odpowiedzi przyklej naklejkę z kodem zawierającym Twój numer PESEL.
7. Zaznaczając odpowiedzi w części karty przeznaczonej dla zdającego, zamaluj pola do tego przeznaczone. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe.
8. Tylko odpowiedzi zaznaczone na karcie będą oceniane.

**Czas pracy:
180 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 60**

*Część I – 20 pkt
Część II – 20 pkt
Część III – 20 pkt*

MOK-R1_1P-102

Arkusz składa się z trzech części:

test leksykalno-gramatyczny;

tłumaczenie oryginalnego tekstu w języku kaszubskim na język polski. Tekst tłumaczenia napisz w miejscu na to przeznaczonym;

pisanie własnego tekstu. Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie. Wybrany temat zaznacz.

Test leksykalno-gramatyczny (20 pkt)

Wybierz tylko jedną odpowiedź.

Zadanie 1. (1 pkt)

Niżej zapisano odmianę wyrazu *czarownica* przez przypadki i zaznaczono miejsca akcentowania pogrubioną czcionką. Jaki rodzaj akcentu ilustrują przytoczone wyrazy?

cza-**row**-ni-ca
cza-**row**-ni-cë
cza-**row**-ni-cë
cza-**row**-ni-cã
cza-**row**-ni-cą
cza-**row**-ni-cë
cza-**row**-ni-co
cza-**row**-nic
cza-**row**-ni-ca-ma

- A. Inicjalny.
- B. Kolumnowy.
- C. Paroksytoniczny.
- D. Oksytoniczny.

Zadanie 2. (1 pkt)

Proces kaszubienia polega na

- A. dodawaniu „j” przed samogłoskami.
- B. zmiękczeniu *sz, ź, cz, dź*.
- C. stwardnianiu głosek *ś, ź, ć, dź*.
- D. zanikaniu „e” ruchomego.

Zadanie 3. (1 pkt)

Kaszubskie *szwa* oznaczamy literą

- A. ë.
- B. ô.
- C. ã.
- D. ù.

Zadanie 4. (1 pkt)

Proces jotacji obrazuje grupa wyrazów:

- A. sedzec, zemia, dzys.
- B. jigła, jic, jaż.
- C. òkò, ùchò, òczenkò.
- D. Éł, arbata, ôk.

Zadanie 5. (1 pkt)

Który z podanych wyrazów został zapisany niezgodnie z regułami ortografii kaszubskiej?

- A. bótë
- B. jaskùlecza
- C. nótë
- D. chrust

Zadanie 6. (1 pkt)

Wskaż grupę wyrazów, w których zachodzi labializacja:

- A. òb, wòda, mùcha, àuto
- B. króm, próba, sztót, słój
- C. jinaczi, jizba, jistnienié, jigłëna
- D. rozmëst, lësec, sëła, më

Zadanie 7. (1 pkt)

Występujące w alfabecie kaszubskim litery *i, y*

- A. są znakami oznaczającymi dwie odrębne głoski.
- B. są znakami oznaczającymi jedną głoskę.
- C. są znakami, które pełnią też funkcję zmiękczej.
- D. są znakami oznaczającymi samogłoskę wymawianą jako *u*.

Zadanie 8. (1 pkt)

Które z wypisanych form czasowników nie występują w literackim języku kaszubskim?

- A. piselë, wiedzelë, szëlë
- B. grała, miała, dała
- C. gra, mia, da
- D. ùmëto, zaspiewano, przeczëtano

Zadanie 9. (1 pkt)

Wyrazy *latos, łoni, dzysô* reprezentują

- A. przysłówki.
- B. rzeczowniki.
- C. imiesłowy.
- D. przymiotniki.

Zadanie 10. (1 pkt)

Konstrukcja *jesmë sã wiatowelë* reprezentuje

- A. archaiczny czas przeszły złożony.
- B. czas zaprzeszyły.
- C. czas przyszyły złożony.
- D. czas przeszły prosty.

Zadanie 11. (1 pkt)

W kaszubszczyźnie literackiej rzeczowniki rodzaju męskiego i nijakiego w narzędniku liczby pojedynczej przyjmują końcówkę

- A. -é.
- B. -ë.
- C. -ô.
- D. -ã.

Zadanie 12. (1 pkt)

Kaszubskie wyrazy *diszla*, *céniô*, *plëc* w porównaniu z ich polskimi odpowiednikami są przykładem zmian

- A. osoby.
- B. rodzaju gramatycznego.
- C. liczby.
- D. przypadka.

Zadanie 13 (1 pkt)

Co oznacza zwrot *sedzec cëszì kòta*?

- A. Siedzieć blisko kota.
- B. Zachowywać się bardzo cicho.
- C. Siedzieć i cieszyć się kotem.
- D. Siedzieć i mruczeć jak kot.

Zadanie 14. (1 pkt)

Zwrot *w samą porę* najlepiej w języku kaszubskim oddaje następujące połączenie wyrazowe:

- A. w taczim samim czasie.
- B. za chùtkò.
- C. wnetka na czas.
- D. prawie na czas.

Zadanie 15. (1 pkt)

Co oznacza powiedzenie *Grzenia kògòs òbsëpòł makã*?

- A. Ktoś drzemie, zasypia.
- B. Ktoś znalazł właściwą drogę.
- C. Ktoś stał się bogaty.
- D. Ktoś stał się biedny.

Zadanie 16. (1 pkt)

Wyrazy *kòsba*, *draszba*, *ròczba*, *ùdba to*

- A. nazwy wykonawców czynności.
- B. nazwy miejsc wykonywania czynności.
- C. rzeczowniki utworzone od czasowników.
- D. czasowniki.

Zadanie 17. (1 pkt)

Wyrazy *najédz kac*, *pòmalinkù*, *ridzk*, *biédka* są przykładami

- A. wulgaryzmów.
- B. zdrobnień.
- C. neologizmów.
- D. zgrubień.

Zadanie 18. (1 pkt)

Przysłowie *Kògò Pón Bóg miłuje, tegò i krziżuje* jest

- A. zdaniem złożonym współrzędnie.
- B. zdaniem złożonym podrzędnie.
- C. zdaniem pojedynczym.
- D. równoważnikiem zdania.

Zadanie 19. (1 pkt)

W zdaniu *Abò jò to wiém?* wyraz *abò* jest

- A. partykułą.
- B. spójnikiem.
- C. przyimkiem.
- D. przysłówkiem.

Zadanie 20. (1 pkt)

Kolejnym wyrazom *ji, je, jé, ju* odpowiada następujące tłumaczenie na język polski:

- A. jej, jest, je, już.
- B. jej, je, jest, już.
- C. ja, je, jest, jutro.
- D. i, jest, je, już.

Przekład tekstu oryginalnego na język polski (20 pkt)

19 strëmiannika – Dżén Jednotë Kaszëbów

Donatio domus in Staregrad a bonae memoriae Boguslao duce Cassubiae ac Boguslao filio eius facta confirmatur – tak napisòł Òjc Swiãti Grégòr IX w dokùmeńce, w jaczim zeswiòdczòł nadanié – bez kaszëbszczich panowników (Bògùsławów I i II) Zòpadnégò Pòmòrzégò – dobrów joannitóm ze Stargardu. A bëło to 19 strëmiannika 1238 rokù. W nen òrt pierszi rôz zjawiło sã miono *Kaszëbë* na kòrtach historëji. W 2003 rokù nen dżén, kaszëbszczi dzejòrże ùznelë za swiãto, a w pòstãpnym delë jemù miono – Dżén Jednotë Kaszëbów. Wedle jich ùdbë to swiãto mò bëc znanką parłãczącą wszëtczich Kaszëbów, jaczich – nié le na pierszé wezdrzenié – mòże wiele jinaczëc (mòże to chòcbë bëc jinosc nôrodny juwernotë, pòliticznégò pòzdrzatkù czë wiarë).

Nen dżén pòdsztrëchiwò dôwné dzeje Kaszëbów. Jednakò przënòlégò tuwò nadcziðnac, że je to le zmiònka, a historëjò Kaszëbów zaczinò sã cziles wieków rëchli. Nen dżén przëbòcziwò téz nama [...] dze mò „zòczãtk rodnò naj rózga”. 19 strëmiannika mëslimë ò najich òjcach ë starkach, ò jejich dokòzach ë òstowiznie, jednakò téz wëbiegiwómë mëslama w przinòdnòtã, bë wiedno jic w przòdk z kaszëbizną.

W nym rokù Kaszëbi bãdã swiãtowac 19 strëmiannika ju trzeci rôz. W 2004 rokù na manifestacëjã na Dłudżim Rënkù w Gduńskù przëszło czilenòsce lëdzy, łoni ju kòl 150 (nòwicy bëło młodëch, co baro ceszi), a swiãtowanie sparłãczono z wësłëchanim w òlëwsczi katédrze religijnégò dokòzu - Pierszi Kaszëbszczi Pasje. Kaszëbi, razã z Jirlandama (jacji prawie òbchòdelë dżén sw. Patrika), przëszlë Długą ë Dłudżim Rënkã. Dzysò przënòlégò miec nòdzejã, że 19 strëmiannika 2006 rokù w Gduńskù (na Dłudżim Rëнку, kòl Krësztofa), zéndze sã jesz wicy Kaszëbów, a kòzden z nich mdze miòł stanicã z Grifã.

Latos swiãto 19 strëmiannika je wpisóné nié le w kalãdòrz jimprezów Kaszëbskò-Pòmòrszczégò Zrzeszeniò (juwerno jak w łòńszczim rokù), ale téz je elementã swiãtowaniò Kaszëbszczégò Roku.

D. Szëmikòwsczi, *19 strëmiannika – Dżén Jednotë Kaszëbów* [w:] „*Kaszëbskò Òdroda*”, nr 1/2006.

Pisanie własnego tekstu (20 pkt)

Temat 1. Na podstawie wierszy *Stôré kùrpë* Jana Zbrzycy i *Parchati kùrp* Jana Drzeżdżona omów problem nieuchronności przemijania. Zwróć uwagę na zawartą w utworach symbolikę oraz na język wypowiedzi.

Jan Zbrzyca

Parchati kùrp

Stôri znoszali kùrp
Do czësta znoszali
Żlë mòże bëc krzëk ruchnów
To òn nôbarzi je cëchò
Bò za wiele w nim je parë
Zemi ë człowieka
Dokùrził że materia wszelejakò
W rozchamraniu
Zaczurpie sã w bezsmiertnosc

Domócé słowò zwãczné, Antologia tekstów kaszubskich, opracowanie J. i J. Treder, Wejherowo 2004.

Jan Drzeżdżon

Stôré kùrpë

Zark zabiti gòdzama
Stoji kòl mie doma
Co jò móm z nim robic
Òn stoji
Mùszã gò òbchadac
Wieczór òn je czòrny
Rãka z niegò wëlôżò
Sama
Chwôtò mie za nodzi
A Marija Józef
Chwôtò
Gòdze szëmiã, szëmiã, szëmiã,
Zdrzã na stôré kùrpë pòd lawã
Pòlnié
Wieczera
Jak to sã minie
Zòs ne kùrpë
Zark jezdzy pò swiece
Mój zark
Czemù?
Zdrzã na stôré kùrpë
Zaflëkòwóné.
Jak to je straszno na swiece,
Strach
Strach.

Jan Drzeżdżon, *Przëszlë do mnie*, Gdańsk 1995

Temat 2. Przedstaw sposób obrazowania nadziei i miłości w opowiadaniu *Zgasłô nôdzeja* Wojciecha Myszka. Zwróć uwagę na język i styl wypowiedzi.

Wojciech Myszka

Zgasłô nôdzeja

Móm jesz nôdzejã. Le òna je takò mòlò. Nòmiészò ze wszëtczégò, co móm. Zataconò tak głãbòk, le równak je. Cëż mie je pò ni? Le ji sã mògã chwatac. Le ji sã mùszã chwatac. Rãczy jinszi ni ma. A tak baro bëm jã chcòł miec. Ji sã jëmac. Miec nã rãkã kòle se, a ji ni ma. Tak tej òstòwò le òna, samòtnò, kòmùdnò nôdzeja. Wkòł tak cemno, tak czòrnò, tak dzywno, tak straszno. A kòł mie je tak cepłò, le ji je tak małò. Tak baro małò. Prawie nick.

Szukóm ji co dzéń, szukóm tak głãbòk. Le wiedno cos stòwò mie przékã i gòdò, bë... Chto mie naléze? Chto bë chcòł tuwò bëc w ny cemiznie, w ny czòrny dzurze. W mòjim snie i spikù bùdzã sã co jaczis sztërk i tej je na cemnosc jesz czòrniészò i chcã tej spac, i chcã bëc sóm. Z nią. Le òna zòs ùcékò. Je takò niedoscygnionò i cësznò.

I ùcékò. I ji ju ni ma. I zòs jem z nią a bez ni sóm.

Miòł jem bez sztërk Ce. Mógł jem cã prawie maklac, z Tobã bëc. A Të jes wëlowała sama gdes jic. Pòszła jes tam sama, òstawiwszë mie bëten.

I zòs cemizna bëła wkòł, a jò w ni òstòł sóm.

Zdòwa jes mie sã bëc czëstã gwizòdã. Zdòwa mie sã bëc mòjim słuńcã, rzożã, wielëną kwiatów, żëcym... wszëtczim.

Të równak jes nią jesz nie bëła. Bò to nie bëła jes Të. To jò bëł jem Tobã, to jò cã chcòł miec. To wiara mie pchała i w dëszë mia bëc.

I tej jes szła. Tak dalek samòtnò. Bez niżòdnégò ùbëtkù sóm. W cemiznie. W wietrze bez solë. Bez wiarë i w dòce. W ny widny, biòłi dòce. Wiedzacë, ze za nią je słuńce. Tak dalek, a mòże tak krótkò za nią. I tak jem próbòwòł przelezc. I tak chcòł jem przez nią jic. Dali a dali wstec. Le dòka bëła wcyg. Przede mnã, za mnã, wkòł mie. I w ny dòce sóm szukóm Ce. Òbzéróm sã wkòł. I czë cemnosc, czë widnota. Nie wiém ju nick. Gdze jes Të... ò nôdzejò, czë Të... ò miłoto. Kògò szukóm...

W. Mëszk, *Zgasłô nôdzeja*, „Zymk” 2007, zsziwk 6, s. 56.

Na potrzeby egzaminu tekst został zapisany zgodnie z zasadami współczesnej ortografii kaszubskiej.

WYPRACOWANIE

Wybieram temat

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)